

Tisková zpráva

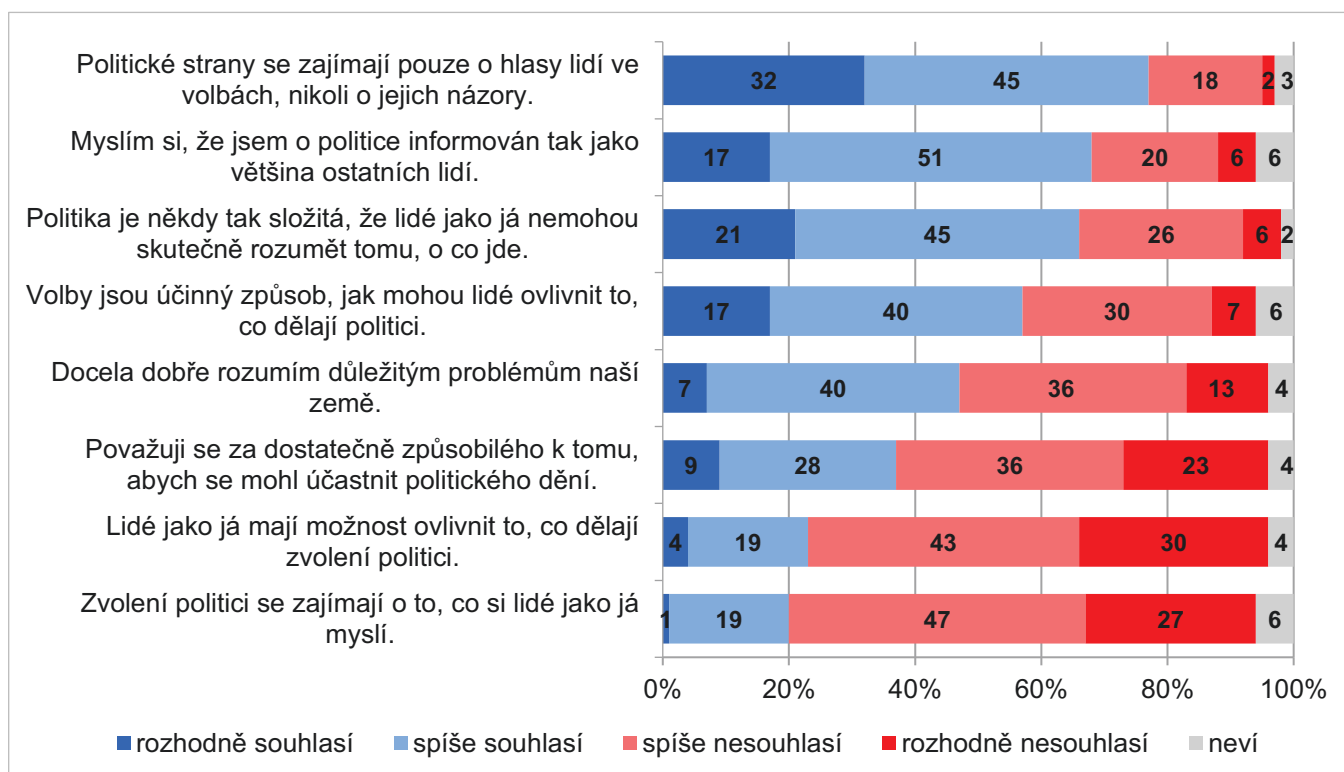
Angažovanost občanů a jejich porozumění politice – únor 2020

- 77 % dotázaných je přesvědčeno, že se politické strany starají více o hlasy voličů než o jejich názory a pouze pětina (20 %) respondentů souhlasí s tvrzením, že zvolené politiky zajímá, co si občané myslí.
- Přibližně dvě třetiny (68 %) dotázaných dle svého mínění rozumí politice a politickému dění jako ostatní lidé, přičemž muži zastávají tento názor častěji než ženy.
- V porovnání s předchozím výzkumem z února 2018 došlo k nárůstu souhlasu s výrokem, že se občané považují za dostatečně způsobilé k tomu, aby se mohli účastnit politického dění a naopak k nárůstu nesouhlasu s tím, že politické strany se zajímají pouze o hlasy lidí ve volbách a nikoliv o jejich názory (shodně o 5 procentních bodů).

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

V únorovém šetření dotazovalo CVVM SOÚ AV ČR sadu otázek týkajících se možnosti participace občanů na politickém dění a jejich porozumění politice v obecné rovině. Výsledky zobrazuje následující graf.

Graf 1: Hodnocení výroků o občanské participaci a vztahu politiků a voličů (v %)¹

Pozn.: Položky seřazeny sestupně dle souhlasu (součet „rozhodně souhlasí“ + „spíše souhlasí“).

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 1. – 13. 2. 2020, 1039 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

¹ Znění otázky: „Nyní Vám přečtu několik tvrzení a Vy mi prosím řekněte, nakolik s nimi souhlasíte či nesouhlasíte“. Znění výroků uvedeno v grafu 1 a tabulce 1. Varianty odpovědí: rozhodně souhlasí, spíše souhlasí, spíše nesouhlasí, rozhodně nesouhlasí.

Můžeme říci, že nejvyšší skepse panuje v oblasti přístupu politiků k voličům a zájmu o jejich názory. Konkrétně 77 % dotázaných je přesvědčeno, že politické strany se starají více o hlasy voličů než o jejich názory a pouze pětina (20 %) respondentů souhlasí s tvrzením, že zvolené politiky zajímá, co si občané myslí. Pokud jde o porozumění politice a celkovému politickému dění, tak 68 % dotázaných má pocit, že je o tomto dění informováno podobně jako ostatní lidé. Dále necelá polovina (47 %) respondentů tvrdí, že docela dobře rozumí důležitým problémům naší země, nicméně srovnatelný podíl (49 %) veřejnosti má pocit opačný. Více než třetina (37 %) občanů se považuje za způsobilé k účasti na politickém dění, necelé tři pětiny (59 %) nikoliv. Přičemž dvě třetiny (66 %) české veřejnosti považují politiku někdy za natolik složitou, že jim to stěží umožňuje možnost jí zcela porozumět, necelá třetina českých občanů (32 %) si myslí opak. Téměř tři pětiny (57 %) respondentů vidí ve volbách účinnou možnost k ovlivnění konání politiků, opačný názor zastávají necelé dvě pětiny (37 %) oslovených. O něco horší jsou postoje občanů k možnosti změnit to, co politici dělají, přímo z jejich pozice běžného občana, kdy tuto možnost jako reálnou vidí jen 23 % dotázaných, téměř tři čtvrtiny (73 %) respondentů uvedlo, že takovou možnost nemají.

Tabulka 1: Hodnocení výroků o občanské participaci a vztahu politiků a voličů – časové srovnání (v %)

	VI/04	II/08	II/09	II/10	II/12	II/14	II/16	II/18	II/20
Souhlas/nesouhlas									
Politické strany se zajímají pouze o hlasy lidí ve volbách, nikoli o jejich názory.	85/12	86/12	84/13	85/11	84/13	84/13	85/12	80/15	77/20
Myslím si, že jsem o politice informován tak jako většina ostatních lidí.	74/21	77/19	76/19	76/19	73/21	72/24	73/22	67/27	68/26
Politika je někdy tak složitá, že lidé jako já nemohou skutečně rozumět tomu, o co jde.	-	-	66/31	68/29	65/32	68/30	64/33	65/31	66/32
Volby jsou účinný způsob, jak mohou lidé ovlivnit to, co dělají politici.	44/48	51/40	55/39	45/48	43/51	48/48	48/46	59/34	57/37
Docela dobře rozumím důležitým problémům naší země.	49/45	51/46	47/47	46/49	50/45	45/50	48/47	44/49	47/49
Považuji se za dostatečně způsobilého k tomu, abych se mohl účastnit politického dění.	18/76	15/80	35/58	38/55	35/57	34/61	34/60	32/61	37/59
Lidé jako já mají možnost ovlivnit to, co dělají zvolení politici.	18/79	6/92	11/85	12/84	15/82	15/82	18/78	22/73	23/73
Zvolení politici se zajímají o to, co si lidé jako já myslí.	13/82	8/88	11/83	11/84	11/85	14/83	14/82	19/73	20/74

Pozn.: Souhlas je součtem odpovědí rozhodně a spíše souhlasím, nesouhlas je součtem odpovědí rozhodně a spíše nesouhlasím. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“. Položky seřazeny sestupně podle podílu souhlasu v aktuálním výzkumu.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Z časového srovnání vidíme (viz tabulku 1), že v aktuálním šetření jsme oproti předchozímu výzkumu z února 2018 zaznamenali nárůst (o 5 procentních bodů) souhlasu s výrokem, že se občané považují za dostatečně způsobilé k tomu, aby se mohli účastnit politického dění na druhou nejvyšší hodnotu od počátku měření. V případě výroku, že politické strany se zajímají pouze o hlasy lidí ve volbách a nikoliv o jejich názory došlo naopak k nárůstu (o 5 procentních bodů) nesouhlasu na dosud nejvyšší hodnotu od roku 2004. U většiny výroků došlo k výrazným změnám v minulém výzkumu v roce 2018, který byl uskutečněn krátce po volbách prezidenta ČR a jen pár měsíců po volbách

do Poslanecké sněmovny PČR, což se mohlo na výsledcích projevit. Aktuální výzkum nicméně změny v naprosté většině případů potvrdil a v některých případech i umocnil. Konkrétně v případě výroku, že zvolení politici se zajímají o to, co si lidé jako já myslí, a že lidé jako já mají možnost ovlivnit to, co dělají politici, bylo dosaženo nových nejvyšších hodnot souhlasu. V případě výroku, že politika je někdy tak složitá, že lidé jako já nemohou skutečně rozumět tomu, o co jde, a že docela dobře rozumím důležitým problémům naší země, zůstává názor respondentů v průběhu času stabilní.

Obecně můžeme dle charakteristik respondentů říci, že méně skeptičtí jsou v postojích k jednotlivým výroky lidé spokojení se současnou politickou situací a ti, co se o politiku obecně zajímají. Pokud jde o genderové rozdíly, muži jsou více přesvědčeni o své způsobilosti k participaci na politickém dění a porozumění politickým problémům než ženy, které naopak častěji souhlasí s tím, že politika je někdy tak složitá, že je skutečně nemožné ji zcela porozumět. Obecně méně skeptičtí k možnostem změny a participace jsou pak i lidé, kteří důvěřují vládě ČR a ti, kteří považují životní úroveň své domácnosti za dobrou. Lidé s vysokoškolským vzděláním deklarují častěji způsobilost k participaci na politickém dění a porozumění politickým problémům a rovněž si častěji myslí, že lidé jako oni mají možnost ovlivnit to, co dělají zvolení politici a stejně tak že volby jsou účinný způsob, jak mohou lidé ovlivnit to, co politici dělají. Naopak s výrokem, že politika je příliš složitá, aby jí bylo možné skutečně porozumět, souhlasí častěji dotázaní se základním vzděláním a mladí lidé ve věku 15 až 19 let.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v20-02</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>1. - 13. 2. 2020</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1039</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>182</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PS.16</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>ps200309</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>9. března 2020</i>
<i>Zpracovala:</i>	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
